

ἦν εἰρηνική, ὁ τοῦ πάπα δὲ ἀντιπρόσωπος κατέλιπε τὴν Μόσχαν μετὰ καλῶν δώρων τοῦ μεγάλου πρίγκιπος τῇ 14|26 ἰανουαρίου 1473.

Ἐξῆς θὰ ἱστορήσωμεν τὴν ἐκβάσιν τοῦ ἐπεισοδίου Τρεβιζάνου, καὶ τὴν κατὰ παρόρησιν τῆς Σοφίας ἀποτίναξιν τοῦ ταταρικοῦ ζυγοῦ καὶ ὀριστικὴν εἰσόδον τῆς Ρωσίας ἐν τῇ ὁδῷ τῆς Ἀναγεννήσεως.

(Ἀχολοθεῖ).

ΕΚΔΡΟΜΗ ΕΙΣ ΒΑΒΥΛΩΝΑ.

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΗΓΗΤΟΥ.

Ἀνεγνώσθη ἐν τῷ «Ἑλληνικῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ» ἐπὶ Κ. ΜΕΤΑΞΑ, Βοσπορίτου.

Ἑμμουδοὶ κυρίαὶ καὶ κύριοι,

Μὴ περιμένετε μίτε ἐπιστημονικὴν τινα ἐφεύρεσιν, οὔτε ἀρχαιολογικὴν τινα ἀνακάλυψιν. Θὰ σᾶς ἀφηγηθῶ ἀπλούστατα ὅ,τι ἐνθυμοῦμαι ἐκ μιᾶς ἐκδρομῆς, τὴν ὁποίαν ἐπεχείρησα εἰς τὴν Βαβυλῶνα κατὰ τὸν τελευταῖον Μάρτιον. Κατ' ἔτος ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος διὰ τῶν πνευματικῶν συνεισφορῶν δεδοκιμασμένων ὁρητόρων σχηματίζει κεφάλαιον, δυνάμει τοῦ ὁποίου σᾶς προσφέρει λίαν ἐνδιαφερούσας ἐσπερίδας. Προσεκλήθην λίαν εὐγενῶς ὑπὸ τοῦ ἐριτίμου κυρίου προέδρου νὰ συνεισφέρω ἐφέτος κ' ἐγώ. Ἄλλ' ἐπειδὴ τὸ φιλολογικὸν βαλάντιον ἐνὸς περιηγητοῦ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ᾖ πλούσιον, διὰ τοῦτο προλαμβάνω νὰ σᾶς παρακαλέσω ὅπως δεχθῆτε μετ' ἐπιεικείας τὴν πενιχρὰν προσφορὰν μου. Θὰ σᾶς μεταφέρω εἰς τόπους μεμακρυσμένους, εἰς χώρας σχεδὸν ἀγνώστους, εἰς ἐπικρατείας, βεθυθισμένας εἰς τὰ βάραθρα τῆς λήθης, καὶ τοῦτο χωρὶς νὰ ὑποδλθῆτε οὔτε εἰς ἐξοδα.

Ἡ μεταφορὰ ὅμως αὕτη, ὑμῶν μὲν καθημένων ἐπὶ τῶν ἐδρῶν σας, ἐμοῦ δὲ διαλεγομένου μετὰ παρατόλμου ἰδῶς οἰκειότητος, δὲν εἶναι τόσον εὐκολος. Πρόκειται νὰ μεταδῶμεν εἰς τὴν ἀρχαίαν Βαβυλῶνα, κειμένην ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Εὐφράτου, εὐρισκομένην ἐντὸς μιᾶς τῶν σπουδαιότερων νομαρχιῶν τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, τὴν Βαγδάτην, ἥτις θεωρεῖται ὡς ἡ πόλις ἢ μᾶλλον ἀπόκεντρος. Διότι, ἐὰν σήμερον θελήσῃ τις νὰ μεταβῇ ἐντεῦθεν εἰς Ἰνδίας, τῷ ἀρκοῦσιν ἡμέραι δεκατέσσαρες, διὰ νὰ μεταβῇ εἰς Κίναν τῷ ἀρκοῦσιν ἡμέραι δεκαοκτώ, διὰ νὰ μεταβῇ εἰς Ἀμερικὴν τῷ ἀρκοῦσιν ἡμέραι δεκαπέντε, διὰ νὰ μεταβῇ εἰς Σαμαρκάνδαν καὶ Βουχάραν τῷ ἀρκοῦσιν ἡμέραι δέκα ἕως δώδεκα, ἐνῶ διὰ νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Βαγδάτην ἀπαιτεῖται μὴν ὁλόκληρος. Ὅστε δικαίως ἡ Βαγδάτη θεωρεῖται ὡς μία τῶν μᾶλλον ἀποκέντρων πόλεων. Καὶ ὅμως αἱ ὁδοὶ εἶναι πολλαὶ καὶ τὰ δρομολόγια ποικίλα, νὰ μ' ἐπιτρέψετε δὲ νὰ σᾶς περιγράψω τὰ κυριώτερα ἐξ αὐτῶν, ὥστε νὰ τὰ γνωρίζετε.

Διὰ νὰ μεταβῇ τις πρὸς ἡμῖς αἰῶνος ἀπὸ τῆς ὀθωμανικῆς πρωτεύουσος εἰς τὴν Βαγδάτην, μικρὰν μόνον ταῖνιαν θαλάσσης ὑπερχεοῦτο νὰ διέλθῃ πλοίαριον τὸν διεπρόρθευσε μέχρι τῆς Χρυσοπόλεως. Φθάσας ὅμως ἐκεῖ, ὤφειλε νὰ συμφωνήσῃ μετὰ τὸν ἀρχηγὸν σχηματιζομένου караδανίου, νὰ προσκολληθῇ εἰς τὴν συνοδίαν καμπυλαγωγῶν ἢ νὰ φιλιωθῇ μ' ἕνα ἔμπορον σακχάρως καὶ, ὑψιστάμενος τὰς ἰδιοτροπίας ὧλων αὐτῶν, νὰ ἐκκινήσῃ τέλος πάντων. . . οὐχὶ βεβαίως διὰ τὴν Βαγδάτην, ἀλλ' ἀπλούστατα διὰ τὴν Νικομήδειαν, ὅπου τὰ ζῶα ἐπεταλῶνοντο καὶ οἱ ὁδοιπόροι μετέβαινον πρὸς καθαρισμὸν εἰς τὸν λουτρῶνα· ἐκείθεν μετὰ τινῶν ἡμερῶν ἀνάπαυσιν διευθύνοντο βραδέως εἰς Ἀγκυραν, ὅπου τὸ ἐν τρίτον τῆς συνοδίας ἥλλαξε μετὰ νηλύδας· ἐξ Ἀγκύρας ἀνεχώρουν διὰ τὴν Τοκάτην, ὅπου συνέπιπτε νὰ πανηγυρίζουν τριήμερόν τινα ἑορτήν, καὶ κατόπιν ἀπύρχοντο διὰ Σεδάστειαν, ὅπου αἰφνης ἠσθένει ἢ ἀπέθνησκεν ὁ ἀρχηγὸς τοῦ караδανίου. Τὸ περιστατικὸν τοῦτο δὲν ἠμπόδιζε διόλου τὸν δρόμον αὐτῶν, καίτοι δὲ πενθοῦντες, ἐξεκινούν· ἐκείθεν διὰ τὸ Χαροπὺτ καὶ ἐκ Χαροπὺτ ἔφθαναν τέλος εἰς Διαρδεκίην, σταθ-

μόν, ὅπου ἠσύχαζον ἐπὶ μερικὰς ἑβδομάδας. Ἐντεῦθεν ἡ συνοδεία διηρεῖτο συνήθως εἰς δύο, εἰς τοὺς χειρσαίους καὶ τοὺς ἐνύδρους· οἱ πρῶτοι ἐξηκολούθουν τὴν διὰ τῆς ἐρήμου πορείαν τῶν, ἐνῶ οἱ δεῦτεροι, ἐπώλουν τὰ ζῶα τῶν, ἐπεβιδάζοντο σχεδίας κρηπιζομένης ἐπὶ φουσκωμένων ἀσκῶν, τῇ βοηθείᾳ δὲ τοῦ ρεύματος τοῦ ποταμοῦ Τίγρητος διήρχοντο τὸ Μοσοῦλ καὶ τέλος ἔφθανον εἰς τὴν ποθητὴν πρωτεύουσάν τῶν καλῶν! Οὐτως ὁ ὁδοιπόρος, ὁ ἀναχωρῶν τὸν Μάρτιον, μόλις ἔφθανεν τὸν νοέμβριον, ἐνίστε δέ, ἂν ἔγγαμος τις ἐπεχειρεῖ τὸ ταξίδιον τοῦτο μετὰ τῆς οἰκογενείας του, ἔφθανεν αἰφνης εἰς τὸ Βαγδάτιον ἔχων νύξημένην τὴν οἰκογενεὶάν του κατὰ ἓν περιπλέον μέλος.

Βαθμὸν δὲ ὅπως οἱ λιμένες ἐπληθύνθησαν καὶ αἱ ὁδοὶ ἐποπλασιάζοντο. Ἄν θέλντε σήμερον, ἐξέρχεσθε εἰς Σαμψοῦντα καὶ ἐκείθεν μεταφέρεσθε ἐφ' ἀμάξης μέχρι Διαρδεκίης, ὁπόθεν ἐπιβιβάζεσθε τῆς ἀσκῶδους λέμβου. Ἄν ὄχι, ἔχετε εἰς τὴν διάθεσιν σας τὸν λιμένα τῆς Ἀλεξανδρόεττας, ὁπόθεν διὰ Χαλεπίου, παραπορευόμενοι κατὰ μῆκος τὸν Εὐφράτην, φθάνετε εἰς τὸν ὅρον σας. Ἄν ὅμως πάλιν θέλντε, δύνασθε νὰ μεταβῆτε εἰς Αἰγυπτον, νὰ φθάσῃτε εἰς Σουέζ, νὰ ἐπιβῆτε ἐνὸς ἀτμοπλοίου τῶν «Βρετανικῶν Ἰνδιῶν», νὰ διαπλεύσῃτε καὶ ὑμεῖς τὴν Ἐρυθρὰν ἀβρόχοις ποσὶν, ὡς ἄλλοτε οἱ Ἑβραῖοι, νὰ ναυτιάσῃτε ὀλίγον ἐπὶ τοῦ Ἰνδικοῦ καὶ νὰ ἀποβιβασθῇτε εἰς Βασσόραν, ἥτις εἶναι ὁ λιμὴν τὰς Μεσοποταμίας καὶ ὁπόθεν μετὰ τεσσάρων ἡμερῶν ποταμοπλοίαν φθάνετε τέλος πάντων εἰς τὴν Βαγδάτην!

Ἐλπισμὸν ν' ἀναφέρω καὶ ἑτέραν ὁδὸν, ἀρχαίαν μὲν ἀλλ' ἐπίσης ἐνδιαφερούσαν, διὰ τῆς ὁποίας μετέβη εἰς Βαγδάτην γνωστός μου Ἀγγλος, προτοῦ νὰ διορυχθῇ τὸ Σουέζ. Ἀνεχώρησεν ἐκ Λίδερπουλ ἐπὶ ἰστιοφόρου καὶ ἐπεσεκέθη τὴν Γαλλίαν, τὸ Γιβραλτάρ, τὴν Μαδέραν, τὰς Καναρίας, τὴν Σενεγαμβίαν, εἶδεν ὅλα τὰ παράλια τῆς Γουϊνέας, ἄγρια τε καὶ ἐξημερωθέντα, ἐλλομενίσθη ἐνώπιον τῆς Βεγγουέλας καὶ τῆς Ὀττεντοτίας καί, παραπλεύσας τὸ φοβερὸν ἀκρωτήριον τῆς Καλῆς Ἐλπίδος, διήλθε μεταξὺ Μαδαγασκάρης καὶ Μοζαμβικῆς, ἀνέπνευσε τὸν ἀέρα τῆς Ζανζιβάρης, ἐρρίγησε πρὸ τῶν ἀπαισίων μορφῶν τῶν Σομαλῶν καὶ μετὰ μειδιάματος αὐταρδεκείας διέκρινεν ἐπὶ τέλους τὰς πετρώδεις ἀκτὰς τῆς Ἀραβίας, ὁπόθεν διὰ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ ἔφθασε τέλος εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον. Ὅποια ὁδὸς δὲ! Ἄν ἐνθυμοῦμαι καλῶς, ὁ Ἀγγλος οὗτος Βάσκο δὲ Γάμα ἑώρτασε κατὰ τὸ ταξίδιον αὐτὸ δις τὰ Χριστούγεννα· ἔφθασεν ὅμως ἑτάρος εἰς Βαγδάτην. Τὸ περιηγητικὸν αὐτὸ δρομολόγιον τὸ ἀποκηρύττω, διότι καὶ ἐγὼ διὰ νὰ τὸ εἶπω καὶ ὑμεῖς διὰ νὰ τὸ ἰακούσῃτε ἐκουράσθημεν· προτιμῶ μᾶλλον νὰ μεταδῶμεν ὅλοι διὰ τῆς φαντασίας εἰς τὴν Βαγδάτην, πόλιν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τοῦ χειμῶνος εὐκρατον, πόλιν φιλόξενον, ἀριθμοῦσαν 130 περίπου χιλιάδας ψυχῶν, πόλιν διατηροῦσαν εἰσέτι τὰ ἀρχαῖα ἀνατολικά ἔθιμα, πόλιν, ἐν τῇ ὁποίᾳ βλέπει τις τύπους καὶ ἐνδυμασίας τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἀναπνέει τὸ ἄρωμα τῆς Ἀνατολῆς, οἷον ἀναπαριστᾷ αὐτὸ ἡ ὄνειροπόλος φαντασιοπληξία του, καὶ ἐν τῇ ὁποίᾳ βλέπει εἰκόνας· εἰς τὴν γράφθησεν ὁ ζωηρὸς χρωσθῆρ τοῦ μαγικοῦ συγγραφέως τῶν «Χιζίων καὶ μιᾶς νυκτῶν».

Ἄλλ' ἡ ἀφίξις ἡμῶν εἰς Βαγδάτην δὲν ἀρκεῖ. Ἀπὸ τῆς Βαγδάτης εἰς τὴν τοποθεσίαν τῆς ἀρχαίας Βαβυλῶνος χρειάζεται ἀκόμη δύο ἡμερῶν ὁδοιπορία· εἶναι δὲ πολὺ εὐκολώτερον νὰ ἐπιχειρήσῃ τις ταξίδιον ἐντεῦθεν μέχρι Παρισίων καὶ Λονδίνου· ἢ ἐκδρομὴν ἐκ Βαγδάτης μέχρι Βαβυλῶνος. Εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα, ὅπου λείπουν τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας, τὰ καταλύματα, οἱ σταθμοὶ καὶ τὰ ξενοδοχεῖα, μία τοιαύτη ἐκδρομὴ λαμβάνει τὴν σπουδαιότητα ἐκστρατείας. Διὰ τοῦτο, χωρὶς νὰ ἐννοήσω πως, με τοὺς δύο ἱππεῖς χωροφύλακας, με τὰς ἀποσκευάς, με τὸ προδωπικὸν καὶ με τὸν ὀδηγόν, ἀπετελέσαμεν μικρὸν караданиον, φερόμενον ἐπὶ δέκα ἡμιόνων, καὶ ἐξεκινήσαμεν ἐκ Βαγδάτης τὴν τετάρτην, 11 μαρτίου, περὶ τὴν 1 ὥραν τῆς πρωῆς τουρκιστῆ.

Μετὰ ἡμῖς ὡραν διήλθομεν τὴν γέφυραν, ἥτις συνενοῖ τὰς ἐπὶ τοῦ Τίγρητος κειμένας δύο πλεωράς τῆς Βαγδάτης, καὶ ἐξήλθομεν τῶν πυλῶν τῆς πόλεως. Διευθυνόμεθα πρὸς δυσμάς. Ἐνώπιον ἡμῶν ἐξετείνετο ἀπέραντος καὶ ἀτέρμων ἡ Μεσοποταμία, ἡ κοιλάς αὕτη τόσων κλαυθμώνων καὶ τόσων ἠρωϊκῶν πράξεων. «Τὸ πεδίον, ὡς εἶπεν ἄλλοτε ὁ ἀκριβολόγος Ξενοφῶν, εἶναι ἀκόμη ὁμαλὸν ὥσπερ θάλαττα», τὸ δὲ ἀπαλὸν αὐτοῦ ἔδαφος ἦτο

κεκαλυμμένον ὑπὸ τοῦ σμαραγδίνου τάπητος τῆς ἀνοίξεως, ἐπὶ τοῦ ὁποίου τὰ κίτρινα ἀνθη τῆς **πικρίδος** καὶ τοῦ **λεοντοδόπου** ὁμοιάζον πρὸς χρυσὰ νομίσματα, ἀφθόνως καὶ ἀφειδῶς ἐπὶ τοῦ τάπητος ἐγκατεσπαρμένα.

Μετὰ πέντε ὥρων συνεχῇ ὁδοιπορίαν ἐφθάσαμεν εἰς τὸν πρῶτον σταθμόν, καλούμενον **Μαχμουδιέ** καὶ λαμβάνοντα τὸ ὄνομα ἐξ ὁμωνύμου διώρυγος, διερχομένης ἐκεῖθεν. Ἐν τῷ σταθμῷ τούτῳ ὑπάρχουν καφενεῖα, ἐν μέγα χάνιον διὰ τοὺς προσκυνητὰς τοῦ **Κερβελλά** καὶ τοῦ **Νεδζέφ**, μικρὰ ἀγορὰ, ἐν ᾗ εὐρίσκουν οἱ περιηγταὶ πράγματα τῆς πρώτης ἀνάγκης, καὶ ἕως πεντήκοντα οἰκίσκοι. Ἀνεπαύθημεν ἐπὶ μίαν ὥραν, ἐπρογευματίσαμεν λιτῶς καὶ ἐπέβημεν τῶν ζώων μας· μετὰ τριῶν ὥρων συνεχῇ δρόμον ἐφθάσαμεν εἰς τὸν δεύτερον σταθμόν, ὅστις καλεῖται **Ἰσκενδερίε** καὶ ὅπου ἐπίσης ὑπάρχει μικρὸν χωρίον μὲ δύο τρία παραπήγματα ὡς καφενεῖα, ἐν χάνιον καὶ σταθμός, χωροφυλακῆς. Καὶ ὁ δεύτερος οὗτος σταθμός ὅπου ἐφθάσαμεν δύο ὥρας πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, λαμβάνει τὸ ὄνομά του ἐκ διώρυγος, μικρὸν ἀπεχούσης καὶ τῆς ὁποίας τὸ ἀνοιγμα ἀποδίδουν οἱ ἰθαγενεῖς εἰς τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον, τὸν **Ἰσκενδὲρ Δουλκαρνέιν** ἐξ οὗ καὶ ἀποκαλοῦσιν αὐτὴν **Ἰσκενδερίε**. Ἀνυπομόνουν νὰ τὴν ἴδω καὶ διατάξας ὅπως καταβιβασθῶσιν αἱ ἀποσκευαὶ καὶ τακτοποιηθῶσι τὰ πάντα ἐντὸς τοῦ χανίου, ὅπου ἐμέλλομεν νὰ διανυκτερεύσωμεν, ἔλαβον μετ' ἐμοῦ τὸν ἕνα χωροφύλακα μετὰ τοῦ ὁδηγοῦ καὶ μετέβην ἐκεῖ. Ἡ διώρυξ ἡ μᾶλλον ὁ αὐλαξ οὗτος οὐδὲν παρουσιάζει τὸ ἐκτακτόν, καὶ προτιμῶ νὰ εἰκάσω ὅτι τὸ ὄνομα, ὅπερ φέρεται, ἐδόθη εἰς αὐτὴν μᾶλλον ἐκ τῆς ἐπικρατούσης ἐν Ἀνατολῇ συνηθείας, κατὰ τὴν ὁποίαν δίδουν τὸ ὄνομα διακριθέντος ἥρωος εἰς τυχαῖα ἐρείπια ἢ ἐκ βασίμου τινὸς βεβαιότητος. Διότι δὲν δύναμαι νὰ παραδεχθῶ ὅτι ὁ μεγαλειόδολος Μακεδὼν, ὁ ἀνασκάψας τὸν Βασιλεῖον λεγόμενον ποταμόν, τὸν συνενοῦντα τὸν Εὐφράτην μὲ τὸν Τίγρητα, καὶ ὁ διαπεραιώσας δι' αὐτοῦ στόλον ὀλόκληρον, τὸν ὁποῖον κατεσκεύασεν ἐκεῖ, ὁ ἀνανεώσας τὰς μεγαλειτέρας τῶν Βαβυλωνίων διώρυχας, ἠθέλησε ν' ἀφήσῃ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους ὡς μόνον ἴχνη τῆς διαβάσεως αὐτοῦ αὐλάκα, ἔχοντα τριῶν μόνον μέτρων πλάτος, ἐνῶ τὰ λοιπὰ αὐτοῦ μέγала ἔργα παντελῶς ἐξηφανίσθησαν. Ἀλλῶς τε ὁ λοξοδρομικὸς τρόπος τῆς διορύξεως δεικνύει ἔργον νεωτέρας ἐποχῆς, διότι ὁμοιάζει καθ' ὅλα πρὸς τὰς διώρυχας, τὰς ὁποίας ἐχάραξαν οἱ Ἀραβες ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν Ἀβασσιδῶν, ὅτε καὶ πάλιν ἦνθη πρᾶγματι ἡ **Μεδοποταμία**.

Ἀφοῦ περιῆλθομεν ὀλίγον τὰ πέριξ, ἐπεστρέψαμεν τοῦ ἡλίου δύοντος εἰς τὸ χάνιον, ὅπου τὸ ἐτοιμασθὲν δείπνον ἐγένετο δεκτόν μετὰ πειναλῆς προθυμίας. Κρίνω περιττόν ἐν δᾶς περιγράφω ἐν λεπτομερείᾳ πῶς διανυκτερεύει ὁ ὁδοιπóρος εἰς ἐν τοιοῦτο πανδοχεῖον. Ἄν τις ἐξ ὑμῶν ἐταξείδευσεν ἐν τῇ Ἀνατολῇ, θὰ γνωρίξῃ τὸ πρᾶγμα, ὅσοι δὲ πάλιν δὲν ἐταξείδευσαν καλλίτερον ἴσως νὰ μὴ μάθωσι λεπτομερείας τινὰς ἥκιστα ἐνθαρρυντικὰς. Μολονόντι δὲ κατεῖχον μίαν ὀλόκληρον γωνίαν τοῦ χανίου καὶ εὐρισκόμην ὅλως ἰδιαίτερος, ἐν τῷ αὐτῷ ὅμως περιβόλῳ ὑπῆρχον εἰδὼν εἰδὼν ὄντα καὶ πράγματα. Φαντασθῆτε ἱππους, ὄνους καὶ πρόβατα, σκύλους, ὄρνιθας καὶ χῆνας, Κούρδους, Πέρσας καὶ Ἀραβας, Βεδουίνους ὀρθοὺς καὶ καμῖλους καθήμενας, κνίσσαν φαγνῶν, ἀποφορὰν ναργιλλέδων, δυσωδίαν ἀποσκευῶν, ἐδῶ τέιον, ἐκεῖ ὄρουζαν, παρέκει λάχανα, ὅλα αὐτὰ ἀναμῖξ καὶ ψύδην μίγδην, καὶ θὰ ἔχνητε ἄμυδρὰν μόνον ἰδέαν τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ χανίου, ὁμοίου πρὸς ἐν τμήμα τῆς κιβωτοῦ τοῦ Νῶε. Πρὸς τὸ τμήμα μάλιστα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐμπεριείχε καὶ τὰ ἐντομα, διότι τὰ ἐντομα εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα φαίνεται ὅτι γεννῶνται περιηγταί, ἀφοῦ ἀρέσκονται πολὺ εἰς τὰς ἐκδρομὰς, τοὺς γύρους καὶ τὰς περιουδεῖας. Δὲν δύναμαι δὲ νὰ λησμονήσω καὶ Ἀραβὰ τινὰ ἀοιδόν, τὸν ὁποῖον εἶχον περικυκλώσει πολλοὶ ὁδοιπóροι, διὰ νὰ ἀκροασθῶσι μετὰ κατανύξεως τὸ ρινομελωδικόν καὶ ἱεροψαλτικόν αὐτοῦ νενένισμα, τὸ ὁποῖον ἐξωογόουν ἀπαντες ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν δι' ἐνὸς μυκηθμοῦ, ἀντικαθιστάντες τὴν ἐπιφθόν, μυκηθμοῦ ὅμως, ἀπὸ τὸν ὁποῖον τρομάξας ὁ ὕπνος μου μ' ἐγκατέλειπε καὶ ἐτράπη εἰς ἐπανεῖδιστον ψυχῇν.

Πρὶν ἢ μὰς χαιρετίσῃ ἡ αὐγὴ, ἤμεθα ἔτοιμοι. Ἀπὸ τῆς **Ἰσκενδερίε** μέχρι τῶν πρώτων ἐρειπίων τῆς Βαβυλώνης εἶναι δρόμος ἐπὶ τὰ ὥρων. Ἐκεῖθεν δὲ μέχρι τῆς πόλεως Χίλλε μία ὥρα. Ὡστε εἰχομεν νὰ διανύσωμεν δρόμον ὀκτῶ ὥρων, διὰ νὰ φθάσω-

μεν εἰς τὴν Χίλλε, ἥτις εἶναι πόλις, κτισθεῖσα ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Βαβυλώνης, ἔχουσα διοικητὴν, ὑπαγόμενον εἰς τὴν Νομαρχίαν Βαγδατίου, καὶ κατοικοῦμένη ὑπὸ 25,000 ψυχῶν περίπου. Μετὰ πέντε ὥρων δρόμον ἐφθάσαμεν σταθμόν καλούμενον **Μαχαβίλ**, ὅπου ἐπρογευματίσαμεν ἐν σπουδῇ καὶ ἱππεύσαμεν. Ἐντεῦθεν ἄρχονται αἱ καλλιεργησμοὶ γαῖαι, διακοπτόμεναι συνεχῶς ἀπὸ αὐλάκας, ἀρδεύοντας αὐτάς. Ἀνεμνήσθην τότε τοῦ Ἡροδότου λέγοντος περὶ τῆς χώρας, τὴν ὁποίαν διηρχόμεθα: «ἡ γὰρ Βαβυλωνίη χώρα πᾶσα κατάπερ ἡ Αἰγυπτία κατατέμνεται ὡς διώρυχας». Μετ' ὀλίγον ἤρχισαμεν νὰ διακρίνωμεν δάσος φοινίκων, τὸ ὁποῖον ἐμαρτύρει ὅτι ἐπλησιάζομεν πρὸς τὸν Εὐφράτην καὶ πρὸς τὴν Χίλλε, τέλος δὲ ἤρχισαν νὰ φαίνωνται ἐρειπωμένα τινὰ ὑψώματα εἰς ἀρκετὴν ἀπ' ἀλλήλων ἀπόστασιν· ὅταν δὲ τὸ ἔδαφος ἤρχισε νὰ φαίνεται ὑψηλότερον καὶ λειότερον, πᾶσα δὲ καλλιέργεια καὶ βλάστησις ἔπαυσε, ὁ ὁδηγὸς μετὰ θριαμβευτικοῦ ὕψους ἐκραύγασεν **Ἄρδ-Βαβήλ**, ἥτοι «ἡ γῆ τῆς Βαβυλώνης».

Πράγματι τὸ ἔδαφος ἤρχισε νὰ γίνηται ἀπαλώτερον, μᾶλλον κονιορτώδες, ἐνίοτε δὲ οἱ πόδες τῶν ἡμιόνων ἐβυθίζοντο μέχρις ἀστραγάλων· διηυθύνθημεν πρὸς ἐν ὑψώμα, ὅπερ οἱ ἐγγύριοι καλοῦσι **Βαβήλ**, νομίζοντες ἴσως ἐν τῇ ἀφελείᾳ τῶν ὅτι ἡ μεγάλη Βαβυλὼν περιωρίζετο εἰς αὐτὸ μόνον τὸ ἐρείπιον. Ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς τὸν λόφον ἐκεῖνον, ἀψίππευσά, καὶ ἐντὸς ἡμισείας ὥρας τὸν περιῆλθον καὶ εἶδον τὰ κατ' αὐτόν. Ἀνερχόμενός τις εἰς τὰς ὑψηλότερας αὐτοῦ κορυφάς, βλέπει χαράδρας καὶ ρήγματα, ἐντὸς τῶν ὁποίων διακρίνει οἰκοδομὰς ἀρχαιοτάτης ἀρχιτεκτονικῆς ἐκ πλίνθων τετραγωνικῶν, ἐχουσῶν πᾶχος μὲν 10, μήκος δὲ 35 ἐκατοστομέτρων. Αἱ πλίνθοι αὐταὶ, ὡς τινες ἄνθρωποι, εἶναι προσσηρμοσμέναι δι' ἀσφάλτου, ἐνιαχοῦ δὲ τὰ τεῖχη διὰ τῆς ἐπιπρεῖας τοῦ χρόνου ἀπετέλεσαν μάζαν τόσον ἰσχυράν, ὥστε φαίνονται τὰ ἴχνη τῶν ἐργαλείων τῶν κατὰ καιροὺς ἀνασκαφῶν, μὴ δυνθάντων νὰ διαρρηξῶσιν αὐτά. Περὶ τῶν ἐρειπίων τούτων, μετῶν ἰδίως ἀπὸ συντρίμματα πλίνθων, κεράμων, ἀγγείων καὶ σκευῶν, οἱ περιηγταὶ καὶ οἱ ἀρχαιολόγοι διαφωνοῦσι. Ἄλλοι λέγουσιν ὅτι εἶναι τὰ ἐρείπια τῶν κρεμαστῶν κήπων, ἄλλοι ὅτι εἶναι ἐρείπια τοῦ ναοῦ τοῦ Βήλου καὶ ἄλλοι ὅτι εἶναι ἐν μέρος τῆς Ἀκροπόλεως καὶ τῶν περιτειχισμάτων ἐκείνων τῆς Βαβυλώνης, ἅτινα ἐξέπληξαν τὸν κόσμον ὅλον διὰ τὸ ἀπίστευτον αὐτῶν ὕψος, κατὰ τὸν Διόδωρον, τὸ ὁποῖον, κατὰ τὰ λεγόμενα, ἦτο ἐνιαχοῦ 200 μέτρων καὶ διὰ τὸ πλάτος αὐτῶν, τὸ ὁποῖον ἦτο μέτρων πεντήκοντα. Καὶ θὰ ἦσαν βεβαίως πολὺ πλατέα τὰ τεῖχη ταῦτα, ἀφοῦ ἐξ ἁμαξί τῆς ἐποχῆς ἐκείνης παραπλεύρως καὶ κατὰ πρόσωπον διήρχοντο ἐπ' αὐτῶν, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Κτησίας καὶ ἀφοῦ ἐπ' αὐτῶν «τέθριππα ἐναντιοδρόμου ἀλλήλους ῥαδίως», ὡς γράφει ὁ Στράβων. Κλίνω μᾶλλον ὑπὲρ τῆς γνώμης ὅτι τὰ ἐρείπια ταῦτα εἶναι τῶν τευχῶν καὶ τῆς Ἀκροπόλεως, διότι οὔτε οἱ κήποι, τόπος ἀναψυχῆς, οὔτε ὁ ναός, τόπος λατρείας, ἦτο δυνατόν νὰ κτισθῶσιν εἰς τὸ μᾶλλον ἐκτεθειμένον μέρος τῆς μεγαλοπόλεως, ἀφοῦ ἀπὸ τὸ μέρος τοῦτο ἀνεμένοντο ὅλοι σχεδὸν οἱ ἐπιδρομεῖς, Πέρσαι, Μῆδοι, Ἀσσύριοι καὶ λοιποὶ. Εἶναι δὲ φυσικώτατον τὸ πρῶτον παρουσιαζόμενον ἐρείπιον πόλεως ἐπιπέδου νὰ ἦναι ἡ Ἀκρόπολις αὐτῆς, ἥτις θὰ ἐχρησμίμευεν ὡς προμαχῶν κατὰ τῶν ἐπιθέσεων παντὸς πολεμίου.

Ἀπὸ τῶν ἐρειπίων τούτων ἡμίσειαν ὥραν ἀπέχει ὁ Εὐφράτης. Ἐξακολουθῶν δὲ τις βορειοδατικῶς φθάνει παρὰ τὴν κοίτην τοῦ ποταμοῦ, ἐνθα παρουσιάζεται ἕτερον ἐρείπιον, καλούμενον παρὰ τῶν ἰθαγενῶν **Ἐλ Κάδρ**, ἥτοι «τὸ ἀνάκτορον». Ἡ οἰκοδομὴ αὕτη διαφέρει μεγάλως τῆς πρώτης. Αἱ πλίνθοι εἶναι ὅπται, μᾶλλον ἐπιμελεσμέναι, χρώματος κίτρινον, προσσηρμοσθῆσαν δὲ δι' ἀσβέστου ἢ γύψου. Τὸ ὅλον κτίριον εἶναι λίαν στερεὸν καὶ εὐπρόσωπον, ἀλλ' εἶναι κεχωσμένον ἐντὸς τῆς ἐπισωρευθείσης ἄμμου, ἡ δὲ ὀροφὴ του εὐρίσκεται σχεδὸν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ σημερινοῦ ἐδάφους, ἐξ οὗ δῆλον γίνεται ὅτι τὸ ἔδαφος τῆς Βαβυλωνίας ἐκ τῶν κατὰ καιροὺς πλημμυρῶν, ἐκ τῆς ἐπιτιθεμένης ἰλῦος, ἐκ τῶν ἐπισωρευθέντων ἐρειπίων καὶ ἐκ διαφόρων ἄλλων φυσικῶν ἐπιδράσεων, ὑψώθη κατὰ 10 ἴσως καὶ πλείονα μέτρα, ἐὰν παραδεχθῶμεν τὴν γνώμην, κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ κοινότεραι οἰκοδομαὶ τῆς Βαβυλώνης ἦσαν διώροφοι καὶ τριώροφοι.

Τὸ ἐρείπιον τοῦτο ἴσως ἦτο πρᾶγματι ἀνάκτορον· ἐκεῖθεν πολλοὶ Ἀγγλοὶ ἀρχαιολόγοι, καὶ πρό τινων ἐτῶν ὁ κ. Ρασσάμ,

ἐξήγαγον ἐνδιαφέροντα πύλινα τεμάχια, πλινθίδια μετὰ γραμμάτων βαβυλωνιακῶν, πινακίδας μὲ ἐπιγραφὰς σφηνοειδεῖς, ἀγάλματα πύλινα, φαίνεται δὲ ἀκόμη ἐκεῖ εἰς εὐμεγέθους καὶ ἡκρωτηριασμένους λέων ἐκ φαιόχρου μαρμάρου, τὸν ὅποιον, πρὸ χρόνων ἐξαγαγόντες καὶ μὴ δυνηθέντες νὰ μεταφέρωσιν, ἐγκατέλειψαν ἐκεῖ· ἄλλως τε τὸ μέρος τοῦτο εἶναι ἰαρὰ τὴν κοίτην τοῦ Εὐφράτου, κεῖται δὲ ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς αὐτοῦ ὄχθης, ἐπὶ τῆς ὁποίας, κατὰ τὸν Διόδωρον, ὑπῆρχεν ἕν ἀνάκτορον· μεταξὺ δὲ τῶν ῥεϊπίων τούτων καὶ τῆς κοίτης, εἰς τὰ μέρη ὅπου τὸ ἔδαφος εἶναι ἐπικλινές ἢ ὅπου ἡ κοίτη τοῦ Εὐφράτου μετετέθη, φαίνονται ἐνιαχοῦ αἱ προκυμαῖαι, αἵτινες ἐκτίσθησαν ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου καὶ διὰ τὰς ὁποίας τόσον ἐκαυχᾶτο ὁ Μέγας Ναβουχοδονόσορ. Τὸ περιεργὸν εἶναι ὅτι αἱ προκυμαῖαι αὗται, τῶν ὁποίων τὰ τεῖχη ἔχουσι πλάτος 12 μέτρων, δεικνύουσι διαφορετικὴν τῆς τοῦ ποταμοῦ διεύθυνσιν, ἐξ οὗ προάγομαι νὰ εἰπῶ ὅτι ἡ κοίτη τοῦ ποταμοῦ ἠλλάξεν, εἴτε ἀφ' ἑαυτῆς εἴτε ὑπὸ τῶν ἐκάστοτε πολιορκητῶν, οἵτινες συνεχῶς μετεχειρίζοντο τὸ στρατήγημα τῆς μετατροπῆς τοῦ ρεύματος. Αἱ κλίσεις τῶν προκυμαίων εἶναι τετραγωνικαί, ἐκ τῶν μεγαλειτέρων, εἶναι δὲ ἐκτισμένοι δι' ἀσφάλτου καὶ φέρουσιν ἐν τῷ μέσῳ σφηνοειδῆ ἐπιγραφὴν ἢ μᾶλλον τετραγωνικὴν σφραγίδα, δεικνύουσαν τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως, ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ ὁποίου ὠκοδομήθησαν. Ἡ δ' ἐπιγραφὴ αὕτη, ἀναγνωσθεῖσα ὑπὸ τῶν ἀστυριολόγων, ἀπέδωκε τὴν ἐξῆς σημασίαν:

« Ναβουῖδ βασιλεὺς Βαβυλῶνος,

» προστατευόμενος τοῦ Νέβο καὶ τοῦ Μαρδούκ (θεοὶ τῆς γῆς).

» υἱὸς τοῦ Ναβού-βαλταδοῦ-ικδῆ, ἡγεμὼν ἰσχυρός, ἐγὼ»

ἐξ οὗ φαίνεται ὅτι οὐχὶ ὁ Ναβουχοδονόσορ, ἀλλ' ὁ τρίτος μετ' ἐκείνων βασιλεὺς, ὁ Ναβουῖδ ἔφερον εἰς πέρας τὰς προκυμαίας ταύτας. Ὁ δὲ Ναβουῖδ, εἶναι ἐξ ὧν φαίνεται ὁ Λαβύνντος τοῦ Ἡροδότου, ὁ Ναθανδὲλ τοῦ Ἰωσήφ καὶ ὁ Βαλτάσαρ τοῦ Δανιὴλ, διότι κατὰ τὸν βαβυλωνιον συγγραφέα, τὸν Βηρωσσόν, ὅστις ἐξῆ 300 ἔτη π. Χ. ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ναβουῖδ ἀνεκαινίσθησαν τὰ τεῖχη καὶ αἱ προκυμαῖαι τῆς Βαβυλῶνος, ἠλῶθη δὲ τέλος ἡ πόλις ὑπὸ τοῦ Κύρου. Ὁ δὲ Ναβουῖδ οὗτος, ὅστις ἐβασίλευσε 17 ἔτη, ἦτο κατὰ τὴν ὁμολογίαν πολλῶν συγγραφέων τῆς ἐποχῆς ἡγεμὼν μαλακός, ἀκόλαστος καὶ φιληδόνος, ἀλλ' εἶχε μὲν τὴν Νιτώκριδα, γυναῖκα δραστηρίαν καὶ φιλόδοξον, θέλουσαν νὰ μνησθῇ καθ' ὅλα τὴν Σεμράμιδα, τῆς ὁποίας μάλιστα ἦτο καὶ συνετώτερα κατὰ τὸν Ἡρόδοτον· δι' ὃ καὶ εἰς αὐτὴν ἰδίως ἀποδίδουν τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν προκυμαίων καὶ τὴν ἀνέγερσιν τῶν τελευταίων μνημείων τῆς Βαβυλῶνος. Ἐνῶ δ' ἡ μήτηρ εὐργάζετο, ὁ υἱὸς παρεδίδοτο εἰς τὴν κραιπάλην καὶ τὴν ἀσωτείαν, ἔμεινε δὲ παροιμιώδης εἰς τὴν παράδοσιν τὸ τελευταῖον αὐτοῦ συμπόσιον, κατὰ τὴν διὰ τοῦ ὁποίου ἐτελέσθησαν τοσαῦται ἀσέβειαι καὶ τοσαῦτα ἀνοδιουργήματα, ὥστε ἐφάνησαν ἐν τέλει γραφόμενα ἐπὶ τοῦ τοῖχου ὑπὸ ἀοράτου χειρὸς αἱ φλογεραὶ ἐκεῖναι λέξεις «Μανέ, Θεκέλ, Φαρές», τὰς ὁποίας δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐξηγήσουν οἱ μάντιες· ὅτε προσκλήθεις καὶ ὁ προφήτης Δανιὴλ διὰ νὰ ἐξηγήσῃ ὑπέδειξεν ὡς δημινούσας τὸ τέλος τῆς Βαβυλῶνος καὶ τοῦ ἡγεμόνος αὐτῆς. Καὶ πράγματι κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην ὁ Κύρος κατόπιν διετοῦς πολιορκίας, μεταστρέψας τὸ ρεῦμα τοῦ Εὐφράτου, εἰσῆλθε μετὰ τῶν στρατευμάτων αὐτοῦ διὰ τῆς κοίτης τοῦ ποταμοῦ καὶ ἐκυρίευσεν τὴν πόλιν, Οὕτω δὲ κατέπεσεν ἡ ἀλαζονεία τῆς ὑπερηφάνου πόλεως καὶ ἐξέλιπε τὸ μέγα τῶν Βαβυλωνίων κράτος μετὰ ζωὴν 1500 περίπου ἐτῶν· ἔκτοτε (538 π. χ.) ἡ περιφανὴς πρωτεύουσα μετετράπη εἰς σάτραπείαν τοῦ Μηδικοῦ κράτους.

Τινὲς τῶν περιηγητῶν καὶ ἰδίᾳ ὁ Rich (1811) καὶ ὁ Βούκιγκ-καμ (1816) θέλουν νὰ εἰπουν ὅτι παρὰ τὰ ἐρεῖπια ταῦτα τοῦ Κάδρ ἔκεινον οἱ κρεμαστοὶ κῆποι τῆς Σεμράμιδος. Ἀλλ' ὅλα τὰ φαινόμενα ὑπόλοιπα τῶν οικοδομῶν εἶναι πολὺ μεταγενεστέρως ἀρχιτεκτονικῆς, ἀφοῦ αἱ μὲν πλίνθοι εἶναι μικρότεραι, κομψότεραι καὶ κίτρινοι, τὴν δὲ ἀσφάλτον εἰς πλεῖστα μέρη ἀντικατέστησεν ἡ ἄσβεστος. Ὡστε τὸ βεβαιότερον εἶναι ὅτι οὐδὲν ἱχνος, φανερόν τοῦλάχιστον, ἔμεινεν ἐκ τοῦ ἐνὸς τῶν ἐπὶ τὰ θαυμάτων τοῦ κόσμου, ἀφοῦ μάλιστα καὶ ὁ Πανδανίας ἀναφέρει περὶ Βαβυλῶνος, λέγει ὅτι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του, πρὸ 17 ὁπλαδῶν αἰώνων, ἡ πόλις δὲν διέτρεχε εἰμὴ τὰ τεῖχη καὶ τὸν ναὸν τοῦ Βήλου. Μετὰ ἡμισείας ὥρας δρόμον ἐκ τοῦ μέρους ἐκείνου εἰσῆλθομεν εἰς τὴν πόλιν, τὴν καλουμένην **Χίλλε**, τὴν ὁποίαν ἐπίσης

διαχωρίζει ὁ Εὐφράτης εἰς δύο, ὅπως τὴν Βαγδάτην ὁ Τίγρης. Τὸ κυριώτερον μέρος τῆς πόλεως εὐρίσκεται ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ, πρὸς τὴν ὁποίαν ἐπεραιώθημεν διὰ τῆς ὑψηλῆς γεφύρας. Φθάσαντες εἰς Χίλλε ἐτύχομεν φιλοφρονητικωτάτης δεξιόσεως παρ' εὐγενεῖ φίλῳ Ὁθωμανῷ, ὅστις, ἐπειδὴ ἡ ἐπαύριον ἦτο παρασκευῇ, ἐκράτησεν ἡμᾶς ἐκεῖ, ὑποχρεθεὶς νὰ μᾶς συνοδεύσῃ τὴν μεθαύριον, εἰς τὸ κυριώτερον τῶν σωζομένων μνημείων τῆς Βαβυλῶνος, τὸ καλούμενον **Βίος-Νεμουῦδ**.

Νομίζω ὅτι κατόπιν διημέρου ὁδοιπορίας καὶ ἀρκετῶν κακουχιῶν, ἔχομεν ἀνάγκην μικρᾶς ἀναπαύσεως. Δίκαιον ἄλλως καὶ καθήκον ἡμῶν εἶναι νὰ γνωρίσωμεν ἐκ τοῦ πλησίον καὶ τὴν Χίλλε, τὴν πόλιν, ἥτις ἀπὸ αἰώνων ἐγείρεται ἐπὶ τῆς ἀρχαίας Βαβέλ καὶ τὴν ὁποίαν πρῶτος Εὐρωπαῖος φαίνεται ἐπισκεφθεὶς ὁ Βενιαμὴν τῆς Τυδέλης κατὰ τὸν ΙΑ' αἰῶνα, νὰ ἴδωμεν τοὺς τύπους, οἵτινες σήμερον ἀνταποκρίνονται πρὸς τοὺς Βαβυλωνίους ἐκείνους, τοὺς σοφοὺς, τοὺς μάντις, τοὺς Σιθαίτας τῆς Ἀνατολῆς, τῶν ὁποίων τὸ ὄνομα ἀντῆχει ἀπο περάτων εἰς πέ-
ρατα. Ἡ σημερινὴ πόλις, καίτοι κτισθεῖσα τὸ πλεῖστον μὲ ὑλικὸν τῶν ῥεϊπίων τῆς ἀρχαίας, οὐδὲν ὅμως παρουσιάζει τὸ ἐκτακτόν· ὁμοιάζει πρὸς ὅλας τὰς πόλεις τῆς Ἀνατολῆς. Τὰ κυριώτερα αὐτῆς μέρη εἶναι ἡ ἀγορὰ καὶ αἱ ὄχθαι τοῦ Εὐφράτου, ἐπὶ τῶν ὁποίων τὸ πλεῖθος συνωστίζεται τὴν παρασκευὴν, φέρον τὰς ἑορτασίμους αὐτοῦ στολὰς. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῶν ζωερῶν χρωμάτων, τῶν μεταξοῦφῶν μανδύων, τῶν ἐπιχρύσων καλυπτῶν, τῶν γραμμοποικιλτῶν κεφαλοδέσμων καὶ τῶν ἀπαστραπτουσῶν ζωνῶν, τὰ ἡμέτερα φραγκικὰ ἐνδύματα, στενὰ καὶ ἄχροα, ὁμοιάζον πρὸς ὀνάκανθαν, ψευδῶς ἠραδῶς ἐντὸς ποικιλοχρώμου ἀνθοκπι-
πίου. Ὅσον δὲ πρὸς τὰς μορφὰς καὶ τοὺς τύπους, ἐξετάζον τις αὐτοὺς, ἀνευρίσκει ἀμέσως τὸν ὥραιον σμηρικὸν τύπον, μὲ τὴν ρίνα ὀλίγον γουρπὴν, μὲ τὰ χεῖλη, τὰ προδίδοντα τὴν εὐγλωττίαν καὶ τὴν ἡδυπάθειαν, μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκφραστικούς καὶ σχεδὸν λαλοῦντας, μὲ τὰ γένεια πλούσια καὶ δασύτριχα, μὲ τὰς ὀφρεῖς εὐχάρακτους καὶ τοξοειδεῖς, μὲ τὴν στάσιν ὑπερήφανον καὶ ἀρρενωπὴν, μὲ τὸ ὕψος ἐν γένει ἀνθρώπων, συναισθανομένων τὴν ἐν τῷ κόσμῳ ὑπαρξίν των. Νομίζει τις ὅτι βλέπει Χαλδαίους ἀστρολόγους, Βαβυλωνίους μάγους, πατριάρχας τῆς Βίβλου, ἡρώας τῆς παλαιᾶς Γραφῆς, συμβούλους τοῦ Ναβου-πολασσάρ, ἀνθρώπους τέλος σκεπτομένους περὶ παντὸς ἄλλου ἢ περὶ τῆς μάχης διὰ τὸν βίον, ὡς ἐν Εὐρώπῃ. Τὸ ὥραιον φύλλον δυστυχῶς δὲν δύναται τις νὰ ἴδῃ ἢ μικρόθεν· ἡ στάσις ὅμως τῶν γυναικῶν ὑπενθυμίζει ἀκουσίως τὴν Ρεβέκκαν καὶ τὴν Ραχήλ, ὅταν δὲ τὸ ἔσπερας ἀπαδαὶ σπεύδουσιν πρὸς ἄρυσιν ὕδατος ἐκ τοῦ ποταμοῦ, φέρουσαι εὐρείαν μονόχρωον ἐσθῆτα καὶ ψέλλα εἰς τοὺς ἡμιγύμνους βραχίονας καὶ τοὺς πόδας, σπνρίζουσι δὲ τὰς ὑδρίας ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτῶν γραφικώτατα, νομίζει τις ὅτι εὐρίσκεται ἐνώπιον εἰκόνων τοῦ Ρέμβρανδ, τοῦ Μουρίλλου ἢ τοῦ Ὁρατίου Βερνέ, εἰκόνων ἐξελευσῶν ἀπὸ τὰ χρυσὰ αὐτῶν παιδία καὶ βαδίζουσῶν κατ' ἰδιότροπον ὅλως βούλησιν.

ΠΟΙΚΙΛΑ.

Ἐπιστημονικὴ ἐκδρομὴ τοῦ στρατηγοῦ Πέτσωφ.—Ἐσχάτως ὁ στρατηγὸς Πέτσωφ ἐποίησατο ἐν Πετρούπολει διαλέξιν περὶ τῆς ἐπιστημονικῆς αὐτοῦ ἐκδρομῆς ἀπὸ τοῦ Πρεζεβάλσκι εἰς Κοῦνεν-Λοῦεν καὶ τὴν ΒΑ Θιβητίαν κατὰ τὸ 1889 καὶ 1890. Ἡ διάλεξις αὕτη ἔχει ἐν συνόψει ὧδε:

Ὁ στρατηγὸς Πέτσωφ καὶ οἱ λοχαγοὶ Ροβορόφσκι καὶ Κούλωφ, συνοδευόμενοι ὑπὸ ὀρυκτολόγου καὶ συνοδίας δώδεκα Κοζάκων, ἀνεχώρησαν τὴν 26 μαΐου 1889, διήλθον τὸ Τιάν-Σάν καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν ἔρημον τῆς δυτικῆς Κασχάρας, ἥτις ἐκτείνεται ἀπὸ Δυσμῶν πρὸς Ἀνατολὰς ἐπὶ 800 ὅλα βέρστια, ἔχουσα πλάτος 350 βερστίων. Ἐνεκα τῆς παντελοῦς ἐλλείψεως ὕδατος οἱ ἀνωτέρω ἡγαγᾶσθησαν νὰ ἐγκαταλίπωσι